

ถั่วโมยรา

เอกสารคำแนะนำ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ISBN 974-682-055-9

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

กองปศุสัตว์สัมพันธ์ กรมปศุสัตว์ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2653-4493, 0-2653-4444 ต่อ 2431

โทรสาร 0-2653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545 จำนวน 10,000 เล่ม

ผู้เรียบเรียง

1. นายจิระวัชร เข็มสวัสดิ์
2. นางฉายแสง ไผ่แก้ว
3. นางเกียรติสุรักษ์ โภคสวัสดิ์
4. นายวิรัช สุขสรานู
5. นายเกียรติศักดิ์ กล้าเอม
6. นายธำรงค์ศักดิ์ พลบำรุง
7. นายวีระศักดิ์ จิโนแสง
8. นางนพวรรณ ชมชัย

กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0-2653-4491, 0-2653-4444 ต่อ 3441, 3442

คำนำ

การเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดีหรือประสบความสำเร็จ ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับตัวเกษตรกรเอง ที่ต้องเอาใจใส่ดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างดี การเลี้ยงสัตว์นอกจากต้องมีพันธุ์สัตว์ และสุขภาพสัตว์ที่ดีแล้ว อาหารที่ใช้เลี้ยงนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่มากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าอาหาร ดังนั้นเกษตรกรที่รู้จักเลือกใช้อาหารที่ดี ราคาถูก จะช่วยลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ได้มาก สำหรับโคเนื้อ โคนม กระบือ แพะ แกะ ซึ่งเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องอาหารหลักที่ใช้เลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นอาหารหยาบ หรือพืชอาหารสัตว์ โดยทั่วไปการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้ได้ผลดีจำเป็นต้องพิจารณาเลือกชนิดของพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้จะเป็นการนำเสนอและแนะนำวิธีการปลูกและการใช้ประโยชน์ของถั่วไมยรา เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรปลูกสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์และผลิตเสบียงสัตว์จำหน่ายต่อไป

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

ถั่วไมยรา	1
ช่วงเวลาปลูก	2
การเตรียมดิน	3
การจัดการเมล็ดพันธุ์	4
วิธีการปลูก	4
การกำจัดวัชพืช	6
โรคและแมลง	6
การใส่ปุ๋ย	7
การให้น้ำ	7
ต้นทุนการผลิต	8
การใช้ประโยชน์	10
การใช้เป็นอาหารโค กระบือ แพะ และ	13
1. การใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบ	13
1.1 ตัดสด	14
1.2 ปลอ่ยสัตว์ทะเล็ม	16
1.3 ถั่วแห้ง	17
1.4 ถั่วหมัก	20
2. การใช้ในสูตรอาหารผสมเสร็จ (TMR)	23
3. การใช้ผสมในสูตรอาหารข้น	24
การใช้เป็นอาหารสุกรและไก่	24
สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์	27-30

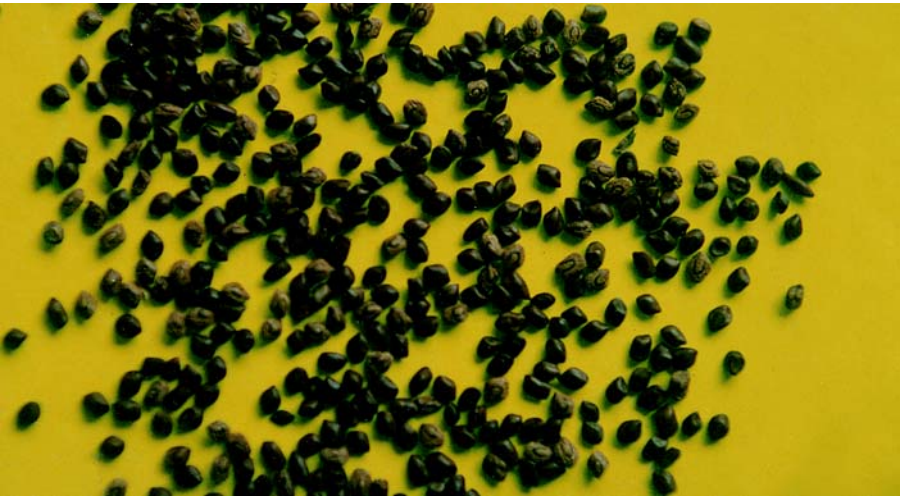
ถั่วไมยรา

ถั่วไมยรา (*Desmanthus virgatus*) มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีกว่า ถั่วเดสแมนธัส หรือเฮดจ์ ลูเซอร์น (*Hedge lucern*) เป็นพืชตระกูลถั่วค้างปี จำพวกเดียวกับกระถิน กระถินณรงค์ และมะขามเทศ เป็นพืชพื้นเมืองที่ปลูกในเขตร้อน ลักษณะเป็นไม้ทรงพุ่ม สูงประมาณ 2.0-3.5 เมตร มีลักษณะใบและดอกคล้ายกระถิน แต่มีขนาดเล็กกว่า ฝักมีลักษณะตรงหรือค่อนข้างตรง เจริญเติบโตได้ดีในดินเหนียวและดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง มี pH ระหว่าง 5.5-6.5 มีการแพร่กระจายของฝักดี หรือมีการให้น้ำชลประทาน ไม่ชอบขึ้นในพื้นที่ดินทรายและดินที่เป็นกรดจัด ไม้ทนแล้ง และไม่ทนน้ำท่วมขัง แต่เจริญเติบโตในที่ชื้นและได้พอควร สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้มาก และเมล็ดมีความงอกสูง ทำให้สะดวกต่อการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ลักษณะต้นถั่วไมยรา

ลักษณะเมล็ดถั่วไมยรา

ช่วงเวลาปลูก

ควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม

การเตรียมดิน

ควรเตรียมดินให้ดีเป็นพิเศษ เริ่มไถเมื่อมีฝนตกครั้งแรกประมาณเดือนเมษายน เพื่อทำลายวัชพืช หลังจากนั้นประมาณ 2-4 สัปดาห์ เมื่อสภาพดินมีความชื้นพอเหมาะจึงไถพรวนอีก 2-3 ครั้ง เพื่อย่อยดินให้ละเอียด

ไถพรวน 2-3 ครั้งให้ดินละเอียดร่วนซุย

การจัดการเมล็ดพันธุ์

เมล็ดพันธุ์ถั่วไมยรามีจำหน่ายที่ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ และสถานีอาหารสัตว์ทั่วประเทศ ตามรายละเอียดท้ายเล่ม โดยเปิดให้สั่งจองเมล็ดระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม และรับเมล็ดพันธุ์ได้ตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นไป

วิธีการปลูก

การปลูกใช้อัตราเมล็ดประมาณ 2 กิโลกรัมต่อไร่ อาจปลูกโดยวิธีการหว่านหรือถ้าเป็นพื้นที่ที่มีวัชพืชมก แนะนำให้ใช้วิธีโรยเป็นแถวเพื่อง่ายต่อการกำจัดวัชพืช โดยให้มีระยะระหว่างแถวอยู่ระหว่าง 30-60 เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่จะใช้กำจัดวัชพืช เนื่องจากเมล็ดถั่วไมยราส่วนหนึ่งจะมีเมล็ดแข็ง ดังนั้นควรนำเมล็ดไปแช่น้ำร้อนอุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที เพื่อเพิ่มเปอร์เซ็นต์ความงอกให้สูงขึ้น แล้วนำมาผึ่งลมให้แห้งก่อนที่จะปลูก

การปลูกถั่วไมยราโดยวิธีการหว่าน

การปลูกถั่วไมยราโดยวิธีโรยเป็นแถว

แปลงถั่วไมยรา

การกำจัดวัชพืช

ควรกำจัดวัชพืช หลังปลูก 2-4 สัปดาห์ เพื่อช่วยให้ถั่วไมยราสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ เนื่องจากถั่วไมยราเจริญเติบโตช้าในระยะแรก และหากพบว่าวัชพืชขึ้นหนาแน่น ควรมีการกำจัดวัชพืชตามความจำเป็น

โรคและแมลง

ช่วงปลายฤดูฝนจะพบเพลี้ยไฟ และแมลงหวี่ขาว ทำให้ยอดหัก การติดฝักลดลง เมล็ดลีบ และพบเชื้อราดำ (*Tripsopeum sp.*) เข้าทำลายซ้ำ ทำให้ยอดเหี่ยว และใบร่วง แต่ไม่เป็นปัญหาที่รุนแรงนักมักจะหายไปเอง

ลักษณะโรคยอดหักของถั่วไมยรา

การใส่ปุ๋ย

ก่อนปลูกควรมีการใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร 12-24-12 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ หรือสูตร 15-15-15 ในอัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยทริปเปิ้ลซูเปอร์ฟอสเฟต (0-46-0) อัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่ และอาจใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วย เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ปีต่อไปควรใส่เช่นเดียวกันกับปีแรกในช่วงต้นฤดูฝน

การให้น้ำ

การปลูกถั่วไมยราควรมีการให้น้ำช่วงฤดูแล้ง และในช่วงฝนทิ้งช่วง วิธีการให้น้ำถั่วไมยราสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ ปล่อยน้ำเข้าแปลงพื่อให้ดินชุ่มชื้นทุก 10-15 วันหรือใช้ระบบน้ำฝอย ทุก 5-7 วัน เป็นต้น

การให้น้ำแบบระบบน้ำฝอย

ต้นทุนการผลิต

การปลูกถั่วไมยรา 1 ไร่ จะเสียค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังนี้

รายการ	ปีที่1	ปีที่2
1. ค่าจ้างเหมาเตรียมดิน (บาทต่อไร่)	400	-
2. ค่าแรงงาน (บาทต่อไร่)		
ปลูกและใส่ปุ๋ย	50	50
กำจัดวัชพืช	532	-
ให้น้ำ	399	399
เก็บเกี่ยว	2,128	2,128
3. ค่าจ้างเหมาตากแห้ง และบรรจุกระสอบ (บาทต่อไร่)	1,064	1,064
4. ค่าวัสดุ (บาทต่อไร่)		
เมล็ดพันธุ์	200	-
ปุ๋ยเคมี	400	400
น้ำมันเชื้อเพลิงในการให้น้ำ (แบบปล่อยเข้าแปลง)	1,170	1,170
5. ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)	6,343	5,211
6. ผลผลิตน้ำหนักแห้ง (กิโลกรัมต่อไร่)	2,500	2,500
7. ต้นทุนการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม)	2.53	2.08

ที่มา : ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัชวินาท, 2545

แปลงถั่วไมยราผสมหญ้าขน

ปลูกถั่วไมยราเป็นแนวรอบแปลงหญ้า

ปลูกถั่วไมยราเป็นแปลงพืชอาหารสัตว์สวนครัว

การใช้ประโยชน์

เริ่มตัดใช้ประโยชน์ได้ครั้งแรก เมื่ออายุ 60-70 วันหลังปลูก และตัดครั้งต่อไปได้ทุก 30-45 วัน ทั้งนี้ควรตัดสูงจากพื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร โดยให้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2-3 ตันต่อไร่ต่อปี ทั้งนี้จะให้ผลผลิตค่อนข้างสูงในช่วงฤดูฝน (มิ.ย.-ต.ค.) หลังจากนั้นผลผลิตจะเริ่มลดลงในช่วงฤดูแล้ง โดยเฉพาะถ้าไม่มีการให้น้ำจะไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เลย ถั่วไมยราเป็นพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี เมื่อตัดต้นถั่วไมยราที่อายุ 45 วันจะได้มีโปรตีนสูงประมาณ 17 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใย NDF 46 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใย ADF 39 เปอร์เซ็นต์ และลิกนิน 14 เปอร์เซ็นต์ และยังมีข้อดีอีกคือ มีสารพิษไมโมจินอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับกระถิน ทำให้สามารถนำไปให้สัตว์กินในรูปสดได้โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสัตว์ ถั่วไมยราใช้เป็นอาหารสัตว์ได้หลายชนิด ทั้งสัตว์กระเพาะรวม ได้แก่ โค กระบือ แพะ แกะ และสัตว์กระเพาะเดี่ยว เช่น สุกร ไก่ เป็นต้น

การตัดถั่วไมยราโดยใช้เคียวเกี่ยว

การตัดถั่วไมยราสูงจากพื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร

การตัดถั่วไมยราสูงจากพื้นดินประมาณ 50 เซนติเมตร

ถั่วไมยราอายุ 45 วันหลังตัด

การใช้เป็นอาหารโค กระบือ แพะ แกะ

สามารถใช้ได้ทั้งในรูปแบบที่ใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบโดยตรง ใช้ในสูตรอาหารผสมเสร็จ (TMR) และใช้เป็นวัตถุดิบประเภทโปรตีนผสมในอาหารข้น

1) **การใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบ** ให้สัตว์กินได้หลายรูปแบบทั้งในสภาพถั่วสด โดยอาจตัดสดมาให้กินในคอก หรือปล่อยให้แทะเล็มก็ได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ในรูปแบบถั่วแห้งหรือถั่วหมักก็ได้ โดยให้กินได้อย่างเต็มที่ แต่ควรมีการให้หญ้าแห้งหรือหญ้าสดร่วมด้วยอย่างน้อย 10 เปอร์เซ็นต์ ของวัตถุดิบที่กินได้ เพื่อช่วยเพิ่มเยื่อใยให้พอกับความต้องการของสัตว์

เกษตรกร อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ปุ่อกถั่วไมยราเลี้ยงโคนม

(1.1) ตัดสด

ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัชนาท เลี้ยงโคลูกผสมไฮลสไตน์ฟรีเซียน เพศผู้ โดยใช้ถั่วไมยราสร่วมกับหญ้าเนเปียร์สด (อัตรา 1:1) และเสริมอาหารชั้น 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว ปรากฏว่าโคกินถั่วสดได้วันละ 5.9 กิโลกรัม หญ้าสด 7.9 กิโลกรัม และอาหารชั้น 1.8 กิโลกรัม โคมีน้ำหนักเพิ่มวันละ 550 กรัม นอกจากนี้ยังใช้ถั่วไมยราตัดสดเพียงอย่างเดียวนำไปเลี้ยงแกะลูกผสมพันธุ์เมอริโน เพศผู้ตอน ปรากฏว่าแกะกินถั่วสดได้วันละ 2.1 กิโลกรัมมีน้ำหนักเพิ่มวันละ 44 กรัม

การนำถั่วไมยราสดไปเลี้ยงโค

ฟางข้าวเสริมด้วยถั่วไมยราเลี้ยงโค

(1.2) ปล่อยสัตว์แพะเล็ม

ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชันนาท เลี้ยงโคลูกผสมอเมริกันบราห์มันเพศผู้ โดยปล่อยโคแพะเล็มแปลงถั่วไมยราอัตรา 1 ตัวต่อไร่ ติดต่อกัน 3 เดือน ในช่วงฤดูฝน (ก.ค.-ก.ย.) ปรากฏว่าโคมีน้ำหนักเพิ่มวันละ 620 กรัม

การปล่อยโคทะเล็มในแปลงถั่วไมยรา

(1.3) ถั่วแห้ง

ถั่วไมยราเมื่อทำเป็นถั่วแห้งแล้วส่วนของใบจะร่วงหล่น จึงไม่สามารถตากแห้งในแปลงได้เหมือนกับการทำหญ้าแห้ง ต้องใช้วิธีตัดต้นถั่วและนำมาหั่นให้มีขนาด 2-3 นิ้ว นำไปตากบนลานตาก เกลี่ยบาง ๆ กลับกองวันละ 1-2 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน เมื่อถั่วไมยราแห้งสนิทแล้วจึงบรรจุกระสอบเก็บไว้

การหั่นต้นหญ้าไมยราด้วยเครื่องหั่นก่อนนำไปตากทำถั่วแห้ง

ลักษณะถั่วไมยราภากหลังตากแห้ง

ถั่วไมยราแห้งบรรจุกระสอบเก็บไว้ใช้เลี้ยงสัตว์

การนำถั่วไมยราแห้งไปเลี้ยงโคนม

จากการทดลองเลี้ยงโครีดนมพันธุ์ TMZ ที่ศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ลำพูนกลาง จ. สระบุรี โดยใช้หญ้ารัฐี่สดเสริมด้วยถั่วไมยราแห้งวันละ 3 กิโลกรัม และให้อาหารข้น 1 กิโลกรัมต่อน้ำนม 2 กิโลกรัม ปรากฏว่าโคกินหญ้าสดได้วันละ 24.5 กิโลกรัม ถั่วแห้ง 3 กิโลกรัม และอาหารข้น 6.1 กิโลกรัม โคให้น้ำนมเฉลี่ยวันละ 11.2 กิโลกรัม

(1.4) ถั่วหมัก

สถานีอาหารสัตว์ตรังมีการนำถั่วไมยราไปหมักเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ซิมบราห์เพศผู้ โดยใช้หญ้าอะตราตัมตัดสดร่วมกับถั่วไมยราหมัก ปรากฏว่าโคกินหญ้าสดได้ 20.6 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน และกินถั่วไมยราหมักได้ 5.4 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน โคน้ำหนักเพิ่มวันละ 720 กรัม

การนำถั่วไมยราหมักไปเลี้ยงโค

ถั่วไมยราผสมมันเส้นบดก่อนนำไปหมัก

ถั่วไมยราหมักในถังพลาสติก

ถั่วไมยราหมักในถุงพลาสติกดำ

2) การใช้ในสูตรอาหารผสมเสร็จ (TMR) ซึ่งเป็นสูตรอาหารรวมที่มีทั้งอาหารหยาบและอาหารข้นอยู่ร่วมกัน นอกจากจะใช้ถั่วไมยราเป็นแหล่งของอาหารหยาบแล้ว ยังเป็นแหล่งของโปรตีนได้อีกด้วย โดยทั่วไปจะใช้ถั่วไมยราแห้งในระดับประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหารผสมเสร็จ

สถานีอาหารสัตว์สกนคร เลี้ยงลูกโคนมเพศผู้ (น้ำหนัก 100-400 กิโลกรัม) โดยใช้อาหารผสมเสร็จที่มีถั่วไมยราแห้งระดับ 15-25 เปอร์เซ็นต์ และหญ้าแห้งระดับ 15-40 เปอร์เซ็นต์ ปรากฏว่าโคกินอาหารรวมได้เฉลี่ยวันละ 7.3 กิโลกรัม โคมีน้ำหนักเพิ่มวันละ 810 กรัม

3) การใช้ผสมในสูตรอาหารชั้น สามารถใช้ถั่วไมยราแห้งเพื่อเป็นแหล่งโปรตีนผสมในอาหารชั้น ใช้ได้ประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหารโค

การใช้เป็นอาหารสุกรและไก่

การใช้เป็นอาหารสุกรและไก่นั้น ใช้ในรูปถั่วไมยราแห้งบดละเอียด โดยใช้เป็นแหล่งโปรตีนจากพืชผสมในสูตรอาหาร แต่จะใช้ได้ในปริมาณที่ค่อนข้างจำกัด โดยทั่วไปแนะนำให้ใช้ 5 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหาร เนื่องจากถั่วไมยรามีเยื่อใยสูง และพลังงานต่ำ จึงมีพลังงานไม่เพียงพอ จำเป็นต้องเสริมไขมันสัตว์หรือน้ำมันพืชเพิ่มเติมด้วย แต่ถ้ามีการปรับสูตรอาหารให้สมดุลแล้วอาจใช้ในระดับที่สูงขึ้นได้ โดยสามารถใช้ได้ในระดับสูงสุดไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหารสุกรรุ่น-ขุน และไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหารไก่

การนำถั่วไมยราแห้งบดละเอียดผสมในสูตรอาหารเลี้ยงไก่

การนำถั่วไมยราแห้งบดละเอียดผสมในสูตรอาหารเลี้ยงเป็ด

กลุ่มแม่บ้าน จ.สกลนคร นำถั่วไมยรา ไปผสมในสูตรอาหารสำหรับจำหน่าย ให้ผู้เลี้ยงโคนม

สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

1. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ขอนแก่น
ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40260 โทร. 0-4326-1123
2. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สระแก้ว
อ.คลองหาด จ.สระแก้ว 27260 โทร. 0-3725-1175
3. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปากช่อง
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130 โทร. 0-4431-1612
4. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ลำปาง
อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง 52190 โทร. 0-5422-2695
5. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรี
ต.สามพระยา อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120 โทร. 0-3247-2390
6. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นครศรีธรรมราช
อ.รัตนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช 80130 โทร. 0-7534-7339
7. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นราธิวาส
ต.ป.ณ. 2 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000 โทร. 0-7351-2751
8. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัยนาท
อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150 โทร. 0-5641-1162

9. สถานีอาหารสัตว์สกลนคร
ต.เขียงเครือ อ.เมือง จ.สกลนคร 47000 โทร. 0-4271-4299
10. สถานีอาหารสัตว์หนองคาย
อ.เมือง จ.หนองคาย 43000 โทร. 0-4242-1373
11. สถานีอาหารสัตว์เลย
อ.วังสะพุง จ.เลย 42130 โทร. 0-4281-2839
12. สถานีอาหารสัตว์สุพรรณบุรี
อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี 72180 โทร. 0-1794-1100
13. สถานีอาหารสัตว์เขียงราย
ต.บ้านคู้ อ.เมือง จ.เขียงราย 57100 โทร. 0-5370-2213
14. สถานีอาหารสัตว์แพร่
อ.ร้องกวาง จ.แพร่ 54140 โทร. 0-5452-2268
15. สถานีอาหารสัตว์พิจิตร
ต.วังสำโรง อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร 66110 โทร. 0-5661-3526
16. สถานีอาหารสัตว์เพชรบูรณ์
อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ 67000 โทร. 0-5672-1558
17. สถานีอาหารสัตว์เขียงยี่น
อ.เขียงยี่น จ.มหาสารคาม 44160 โทร. 0-4378-1322

18. สถานีอาหารสัตว์ประจวบคีรีขันธ์
อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77150 โทร. 0-3268-1990
19. สถานีอาหารสัตว์กาญจนบุรี
ต.ป่าหน่ 28 อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี 71180 โทร. 0-3453-1063
20. สถานีอาหารสัตว์บุรีรัมย์
อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ 31220 โทร. 0-4464-6077
21. สถานีอาหารสัตว์อุดรธานี
อ.กุดจับ จ.อุดรธานี 41250 โทร. 0-4229-1206
22. สถานีอาหารสัตว์ชุมพร
ต.สลูย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86140 โทร. 0-7761-1063
23. สถานีอาหารสัตว์สุราษฎร์ธานี
ต. ปณ.18 อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84150 โทร. 0-1270-0277
24. สถานีอาหารสัตว์ตรัง
อ.เมือง จ.ตรัง 92190 โทร. 0-7528-4150
25. สถานีอาหารสัตว์สตูล
อ.ควนกาหลง จ.สตูล 91130 โทร. 0-7479-7070
26. สถานีอาหารสัตว์พัทลุง
ต.เขาเย่า อ.ศรีบรรพต จ.พัทลุง 93190 โทร. 0-7468-9143

27. สถานีอาหารสัตว์สุโขทัย
อ.คีรีมาศ จ.สุโขทัย 64160 โทร. 0-5561-2874
28. สถานีอาหารสัตว์กาฬสินธุ์
ต.ปู่ปณ. 13 อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000 โทร. 0-4381-3295
29. สถานีอาหารสัตว์นครพนม
อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม 48120 โทร. 0-4258-1285
30. สถานีอาหารสัตว์ยโสธร
อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร 35110 โทร. 0-4571-1269
31. สถานีอาหารสัตว์ทุ่งกุลาร้องไห้
อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด 45130 โทร. 0-4358-1454
32. สถานีอาหารสัตว์มุกดาหาร
อ.เมือง จ.มุกดาหาร 49000 โทร. 0-4261-1673
33. สถานีอาหารสัตว์อุบลราชธานี
อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000 โทร. 0-4531-2691
-

เลี้ยงสัตว์ให้โตพลดี จะต้องมี

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรงเรือนดี
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

มีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ ปรึกษาได้ที่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ